

1860-ki 500 ftos egész sorsjegyek és 1860-ki ötödörös-sorsjegyek

kihuzott seriesekkel, mely utóbbiak a május hó 1-jén történendő számhuzásban feltétlenül nyereménnyel (főnyeremény 300,000 forint) fognak kihuzatni, áruba bocsátok havonkénti részletfizetés mellett s pedig:

A) 1 egész 1860-ki 500 ftos sorsjegy és 20 egész 1860-ki kihuzott sorsjegy } 32 részletben 30 forintjával.

Kamatok a részletfizetések tartama alatt 65 ft. — Hogy ha az 1860-ki sorsjegy seriesel huzatnék ki, a tulajdonosnak szabadakaratában álland, azt nekem 1800 ftért átengedni, mely által 800 ft. biztos nyeremény éretik el, azon nyereményen kívül, mely a kihuzott 1860-ki sorsjegyre egész bizonyossággal esni fog, első augusztusban fizettetik ki.

B) 1 ötödörös 1860-ki sorsjegy és 20 ötödörös 1860-ki kihuzott sorsjegy } 14 részletben 15 forintjával.

Kamatok a részletfizetések tartama alatt 6 ft. — Hogy ha az ötödörös 1860-ki sorsjegy seriesel huzatnék ki, a tulajdonosnak szabadakaratában álland, azt nekem 450 ftért átengedni, mely által 250 ft. biztos nyeremény éretik el, azon nyereményen kívül, mely a kihuzott 1860-ki sorsjegyre egész bizonyossággal esni fog.

Ezen összeállítások tehát mint látható, csakis nyereménnyel vannak összekapcsolva, — eltérve attól, hogy az 1860-ki sorsjegy olcsó árfofolyama, még egy jelentékeny árfokozatra képes. 1238 (2-2)

C) Részleges-jegyek kihuzott 1860-ki sorsjegyek, huzás május 1-jén, főnyeremény 300,000 ft.

¹/₂₀ egész 1860. sorsjegy 100 ft., ¹/₂₀ ötödörös 1860. sorsjegy 25 ft., minden további utánfizetés nélkül.

A sorsjegyekre esendő nyeremények, melyek biztosak, a számhuzás utáni 3 hónapra készpénzben fognak kifizettetni.

ADLER L.,

pénzváltó irodája Pesten, Dorottya-utca 14. sz.

Figyelmeztetés

a szülőknek!

Ezzel a t. cz. szülőknek figyelmében ajánlom az általam évek óta készített és sikerrel használt

„Gilliszta-csokoládét,”

mely nemcsak biztos hatása által minden ily nemű találmányt fölmúl, de egyszermind a gyermekeknek kellemes ízénél fogva igen könnyen beadható; lehet szárazon, tejszínben vagy vízben feloldva, más étel közé keverve beadni, a nélkül, hogy azáltal legkevésbé is vesztesse hatásából.

1 db. ára 20 kr., postán küldve 10 krral több.

1144 (23-26)

Sipőcz István,

gyógyszerész Pécsen.

Kapható Pesten: Schopf és Brezsányi uraknál, Mária Valeria-utca.

Szepes-kárpáti

növény-kivonat

Dr. Fáykiss K.-tól Késmárkon,

tüdő- és mellbetegek számára.

A szepesi Kárpáthegység Flórájából a leggyakrabban gyűjtött és kitünően alkalmas növényekből készítve, mint jeles hatású és a legjobb eredményektől kísért szer köhögés, rekedtség, a nyelő- és légzőszerek könnyebb hurutos ingerelése, gőrcsös, ideges, fullasztó köhögési rohamoknál, szűkmellűség, oldalnyílás, időszaki tüdő-hurtnál, a tüdő-betegek gyöngítő izzadáseinél; sőt a táp-működés nedveinek halmozódása által előidézett betegségekben, ugyisint a gyomor- és a test általános elgyöngülésénél is.

Hasonló hatással bírnak a dr. Fáykiss-féle kárpáti növény-tea és a szepes-kárpáti növény-csokorok. Árak: 1 üveg kivonat 75 kr.; 1 csomag tea 25 kr.; 1 doboz csokor 35 kr. E cikkek megrendelhetők magánál a készítőnél Fáykiss József gyógyszerésznél Késmárkon (Felső-Magyarország). Pesten: Török József gyógyszerésznél, király-utca 7. sz., Thallmayer A. és társanál és Kochmeister Frigyesnél. 1229 (5-10)

A legjutányosb, világhírű és czélszerű szerkezetű

VIDATS-féle ekék

különbözőképp alkalmazható járgánnyal, szecskavágó-gépek, répvágók, kukorica-morzsolók, vágó- és földturó-ekék s vető-gépek folyvást jutányosan kaphatók

a Vidats-féle gépgyárban Pesten,

két nyul-utca 8. szám.

1234 (2-3)

OLAJFETSMÉNYEK

kitünő mesterművek másolatai, olcsó áron eladatnak,

Pesten, király-utca 78. sz. alatt,

boldogult Grimm Vincze, örnagy lakásán.

Megszemlélhetők naponként délelőtt 10-től délután 3 óráig.

Titkos betegségeket és tehetetlenséget

(elgyengült férfierőt)

gyógyít gyökeresen fényes és tartós siker biztosítása mellett

Handler Mór,

orvos- és sebészudor, szülés és szemész.

Rendel naponként délelőtt 11 óratól 1-ig és délután 3 óratól 5-ig.

Lakik Pesten, Lipót-város, Nádor-utca 13-ik szám, 1-ső emelet, 14-ik szám. 1164 (18-20)

Díjjal ellátott levelekre azonnal válasz adatik.

1248

Gyümölcs-fák

(1-3)

nemesített fajokban, valamint többféle egyéb növények néhai Klauzál Gábor kis-tétényi kertjéből jutányos áron megrendelhetők Pesten, három korona-utca 4-ik szám alatt Liedemann J. S. F. nagykereskedő; és a kert alulint intézőjénél Pesten, Rudolf-rakpart 11-ik szám alatt.

Bérmentes felszólításra a katalógus azonnal megküldetik.

Dr. Kovács János.

Heckenast Gusztav könyvkiadó-hivatalában (Pesten, egyetem-utca 4-ik sz. a.) megjelentek és minden hiteles könyvkereskedésben kapható:

COELIBATUS

és

POLGÁRI HÁZASSÁG.

TARTALMA:

I. A gazdaasszony. Egyház-történeti tanulmány. II. Egy nemely főtiszt. és nagyságos agyvelőnek sajnos aberrációját a polgári házasság dolgaiban.

Irta

Paparmorgó a Barátfülek szerzője.

166 lap, 8-rét. Ára füze 1 ft. o. 6.

Mellbetegeket

értesitem arról,

miszorint mell-betegségek, különösen mellfájás, rekedtség, köhögés, nehéz lélegzés, egy igen szakértő és gyakorolt háziorvos által sikeresen gyógyíttatnak.

Rendelvényi órák:

délután 2-től 4-ig.

Bálvány-utca 6. szám, 2. emelet

(ezelőtt vaczi-ut 24-ik szám.)

ERNST L.,

homöopath-orvos és szülész.

8-ik szám.

Tizenkilencedik évfolyam.

Pest, februárius 25-én 1872.

Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 frt. — Fél évre 5 frt.

Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 frt. Fél évre 3 frt. — Csupán Politikai Ujdonságok: Egész évre 5 frt. — Fél évre 2 frt. 50 kr.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokk: Egy négyzet hasábját öt sor, vagy annak helye, egyszeri ígatásánál 10 krajczárba; háromszori vagy többeszeri ígatásánál csak 7 krajczárba számítatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetésmintákat elfogad Bécsben: Oppelik Alajos, Wollzeile Nr. 22. és Haasenstein és Vogler, Wollzeile Nr. 9. — Bélyeg-díj, külön minden ígatás után 30 krajczár.

Dr. Szabó József.

(1807-1872.)

Kolozsvár városa a legközelebb mult napokban kísérte örök nyugalomra azon férfit, kit pár évvel ezelőtt a pesti országgyűlésre küldött képviselőjeül. A veszteség nem csekély, mert épen ott talált, hol leggyengébbek vagyunk, valódi tudományos és alapos műveltségű férfaink sorában. Dr. Szabó József azon mindinkább ritkuló emberek közé tartozott, kik a klasszikus műveltséget, a hazánkban korábban divatozott tanítási rendszer fényoldalait párosították az amattól emancipált újabb tudományos haladással, mi kivált exakt tudományokban egyedül képes megóvni az egyoldalúságtól, egyedül képes megadni a szakférfiúnak azt az általános műveltségi alapot, melyen más szakok férfiáival találkozhatik, melyen ezekkel karöltve hathat, munkálhat, és melynek épen a szaktudományok jótékony visszahatása alatti terjedését, szélesbedését legbiztosabb jelölő tekintetjük valamely nemzet művelődési fokának. Élete a tudományok szolgálatában, a művelődés érdekében folyt szüntelen; a tudomány szolgálatától — mint nálunk anyfiakat — sem a társadalom, sem a közélet el nem vonta.

Dr. Szabó József 1807-ben Csikszék Csik-Szereda nevű városában született; származására nézve székely volt, s az is maradt mindvégig, valódi típusa azon fajnak, mely Erdély havasai közé beékelve, nemzeti sajtáságait, az ősi tulajdonságokat oly hiven megörzö. Székely volt tetőtől talpig — egyszerűségében, őszinteségében, gondolkodás-módjában, egész eredetiségében; megtartotta e jelleget minden körülmény közt, ott és akkor is, mikor e tulajdonságok nem igen szolgáltak arra, hogy valakit grata personává tegyenek.

Gymnáziumi tanulmányait Székely-Ud-

varhelyt végzé s a gyulafehérvári papnöveldeben a bölcsészeti és hittani folyamatokat hallgatá. Az orvosi tanulmányokat előbb Pesten, majd Bécsben végzé, és itt 1834-bentudori rangot is nyert. Ezzel nem elégedett meg, mint — kivált azon időkben — ifjaink legtöbbje. Külföldre utazott a tudomány nagy koripheusainak közvetlen hatása alá, kiknek tevékenysége, különösen az orvosi seged- és előkészítő tudományokban tett óriási haladások és vívmányok alapján, az orvosi tudományok történetében új korszakot al-

vezethető a szó teljes értelmében tudományosnak.

Kolozsvárra visszatérve, a fiatal orvos a legjobb kilátások közt kezdé meg pályáját, első felléptével ismertté lön neve, biztosítva jövője. De ő nem akart csupán gyakorlati orvos maradni, ez nem elégítethet ki tanulásszomját, előszeretettel a tudományok, mint-énczélnek, mivelése iránt. Tanár lett. 1838-ban az ujonnan szervezett kolozsvári orvos-sebész tanintézetben a boncztan és szülészet, 1858-ban a különös kór- és gyógytan tanárává nevezetett ki, és e tanszéknek, a remélhetőleg nem soká megnyitandó kolozsvári egyetemnél is bizonynyal díszére, hasznára állt volna. A kolozsvári orvos-sebész tanintézet rendkívül sokat köszönhet dr. Szabónak, ki 1860. év óta e tanintézetben szerzett érdemei jutalmául annak igazgatójává is kinevezetett. És ez érdemek nem voltak csekélyek, mert ez intézetet a czéljainak és rendeltetésének megfelelőleg lehető legmagasb színvonalra emelé. Alig van Erdélynek megyéje, városa, mely e tanintézetben végzett jeles sebészt és gyakorló orvost ne mutatna föl, mig az intézet székelyhelyén nem egy kiterjedt gyakorlattal s a közönség különös bizalmával bíró sebész adhat tanubizonyoságot azon tudományos szellem jótékony hatásairól, melynek átültetője, gondos ápolója dr. Szabó volt. Az ő vezetése alatti intézetben működtek a pesti egyetem jeles tanárai közül is többen: Jendrassik, Lenhossek, Balogh Kálmán, Margó stb.

A kolozsvári országos kórháznak 1858 óta igazgatója volt, s e körüli érdemei nem csekélyebbek. Itt nyerték a gyakorlat próbáját a fiatal orvosok, kik a tanintézetből kikerültek, itt tanulták az elmélet vívmányait a tapasztalati élet szükségleteihez al-

DR. SZABÓ JÓZSEF.

kalmazni, itt is, mint ott — dr. Szabónak örökös szeme tanúságteljes vezetése alatt. De mint intézet is, szervezetében, berendezésében méltó helyet foglal el a kórház társai között és a tudomány és gyakorlat legújabb vívmányai tekintetbevételének érdekében az igazgatói oroszlánrész illeti meg.

Említsük-e még, hogy nincs jótékony egyesület, tudományos czélú intézet Erdélyben, melynek alapítói, főtámaszai közt dr. Szabó nevével ne találkozunk. Nevezük-e a szt. Erzsébetról czimzett aggházat, mely rendezését neki köszöni; az erdélyi muzeumot, a magyar természetvizsgálók gyűlését, a budapesti orvosok egyesületét, és annyi más tudományos és köznevelődési egyesület? Az ő neve ott volt mindenkinél, az ő emlékében mindeniknek része van. — De nemcsak a tudományoknak és jótékony czélokra áldozott és fáradozott, ép oly hő barátja volt a művészetnek is; a legkisebb mozzanat ez irányban benne buzgó pártfogóját lelő s háza folytonosan gyűlőhelye volt a tudomány és művészet férfainak.

Érdemei már életében elismerésben részesültek; királyi tanácsossá nevezetett, a természetvizsgálók M.-Vásárhelyen tartott társaságjának elnökévé, az erdélyi orsz. muzeum-egyesület 1861-ben alelnökévé választá. De mindennél még többet nyert érdemei jutalmául, megnyerte a polgár legszembetűnőbb jutalmát: polgártársainak becsülését, bizalmát. Számos alkalommal nyilatkozott ez irányba előbb is, kivált községi és egyházi ügyek intézésénél; végre polgártársai a jelen országgyűlésen leendő képviseltetésükkel kiáltották meg, és ő e hívásnak eleget tenni polgári kötelességének tartá. Oda hagyta nagy orvosi gyakorlatát, szép és nagyszámú családja körét, megszokott kényelmét és feljött Pestre, hol országgyűlésünknek mindvégig — roskadozó egészsége dacára — kitartó, buzgó tagja volt. A rajta már-már erőt vevő mellbetegség lehetlenné tette, hogy a vitákban nagyobb részt vegyen; de azért szüntelen fáradozott, munkált hazája és a tudomány érdekében, leginkább ott, hol a kettőnek együtt, egyszerre tehetett szolgálatot: a kolozsvári tudományos egyesület felállítására körül.

Ha Kolozsvárott egyetemünk lesz, ha ebből a tudományosságnak jötevé forrása fog fakadni, ha a nemes verseny hazai művelődésünk hatalmas előmozdítására, új nemzedékeknek tudományos gyarapodására szolgál, ha ki fog kelni a mag, mely most vetettet, s az utód hálaival fog emlékezni a férfiakra, kik a tudományok e szentélyét építették, ezek nevei közt első helyen fog állani dr. Szabó József is. T. L.

Ruthén népdalok

a beregi havasok aljáról.

Sem szóke, sem barna
Az én szép kedvesem,
Nélküle az este
De szomorú nekem!

Az este szomorú
S éjjel nehéz álmom,
Hogyha nem láthatlak,
Barna szemű lányom!

Ne járj te mifelénk,
Ne nézz udvarunkba,
Nincsenek kedvesid
A mi bús házukba!

Ne sértegsz, ne vágd
A zöldelő tölgyet...
Ne csókolj, ne ölelj,
Hej, mert én gyűlöllek...

Kedvesem, kedvesem,
Sokra ne gondold te,
Hej csak arra gondold,
Mikor jövünk össze.

Elmentem csapszékbe,
Ott állt a kedvesem,
Hogy krajczárom sem volt,
Oh be szegyenlettem.

Hjú csaplárosné,
Egy itze bort kölesön,
Hadd vendégeljem meg
Az én drága gyöngyöm!

Falu szélén hársfa,
Báronynyal bevonva,
Hej be sokszor voltam
Miattad megbántva.

Hiába bántottak,
Én azt elszenvettem,
Mert én kedvesemet
Igazán szerettem!

Fekete szemem,
Mennyi baj veletek,
Elhagyatva éjjel
El nem szenderedtek...

Síriatok szemem,
Halkan könyeztetek,
El kell hagynotok azt,
A kit szerettetek.

Sírtam én tegnap is,
Sírót én majd ma is,
Oh mire vitt engem
Az a nagy szerelem!

Fájóbb a mély sebnél
A gyöttrő szerelem:
Az megszűn valaha,
De szerelmem soha...

Zöldelő havason
Szór a vész levelet...
Égőt fájdalom
Gyűrti a szívemet!

Lehoczky Tivadár.

Hamupipóke.

(Folytatás.)

III. Az erdei lak.

Kanyargós hegyi örvényen haladtunk, a mig egy erdőbőlbe értünk. Széltől védett, csendes helyen volt ez, északra zord szikla tövében, honnan ötven ölnyi magasságból üde patak rohant alá. A déli nap megarynozza a kis völgyet, melynek közepén táján kiterjedt gyümölcsös terület el, piruló almákkal s üdén épén akkor kezdő szilvák dúsán megrakott fáival. A háttérben alacsony, karámszerű épületek fedelei látszóttak, miknek kürtöiből vigan kanyargott fölfelé a kékes füstgomoly. A gyümölcsösön áthaladva tágas veteményes kertben találtunk magunkat, melyben a konyha zöld-ség csodanagyságu példányai tenyésztek.

Az aprólékos kerti és házi eszközökkel gazdagon megrakott kerti udvar mögött állt a lakház, szépen egymás fölé rakott vakolatlan fenyőszálfákból, miknek házagaik üdén zöldelő mohapárnák tölték be kleven vakolat. Az erdei lak minden építkezési anyagát maga az erdő szolgáltatá. Jobbra a nagy, balra az aprómarhának szolgáló ólak álltak. Teljesen berendezett mező gazdaság, eke és szántóföldek nélkül. Valóságos Robinson sziget az erdei óceánban.

A ház mögül messzeengő, üde tisztaság női hang hallatszott:

Látod rózsám amott azt a nagy hegyet?
Ha az elfogy, akkor leszek a tied.
Azt a hegyet a kötömben elhordom;
Csak ne hagyj el, édes, kedves galambom.

— Hallja, uram? — szólt öreg vezetőm, — az az én Anka leányom hangja. Hej, sok aggodalmat hajtott ősz fejemre kicsinykorában. No de a jó Isten mindent jóra fordított. Nem is zugalódok már miatta, mert gondjaimért meg is kaptam a jutalmat. Szép história ez, uram, ilyet nem igen olvasnak a kalendáriumban.

Az öreg nem igen látszott szivelni semmit, a mi kőnyv. Rövid ismeretségünk alatt már másodsorú zsémbelt ellene. Ha sejtette volna, hogy én ezt a históriát még valaha leírom!

— Anyjuk, lelkeim öregek — kiáltott be az ajtón harsány hangon — vendég van a háznál. Ezt az urat meg kell tisztelnünk, nem veti meg a szegény embert. Együtt égettünk szemet egész délelőtt.

Mig azon töprekedtem, hogy jutottam be egyszerre e veszedelmes carbonari-társaságba (carbonari = szénégető): egy nyájas arcú öreg asszony tünt elő az ajtó sötét háttéréből, fején hátul a konty helyén csipkés fehér ruhával borított lapátszerű alkotmánygyal. Ezt a fejéket úgy hívja a felvidéki nép, hogy „kika”; csak öreg matronáknak dukál, a kiknek már menyecske leányuk van. Menyecskéket még nem illet.

Az öreg asszony szives előzékenységgel mondta a „hozta Istent”, s az alacsony ajtót benyitva, a nagy szobába vezetett.

A szoba padozata keményre vert földdel volt deszkázva s négy kis ablakon keresztül nyerte világosságát. A fal hosszában két oldalt padok nyultak el, összeszögelésüknél a két ablak között festett almáriomban végződve, melynek fekete mezejére nagy vörös betűkkel fel volt írva: „ANNO,“ — azonban az évszámot hiába kerestem. A fal egyik részét egész a padlásig dagadó két ágy foglalta el egymás végében, mig az ajtótól balra állt a kenyérsütő kemence, sokféle butor egy személyben: belül kenyérsütő, szilva- és susinka-aszaló, a száznál tűzhely, a hol ebéd készül, vacsora fő, azonfelül kályha és lámpa, mely melegegel és világossággal árasztja el a szobát, felül pedig ágy, mely jó meleg fekhelyével szolgál annak, a ki beteg. A keresztgerendáról négy erős kenderzsinen kis, vaszonnal borított tekenő lógott. Ez az új nemzedéknek szól, ez a bölcső.

Az egyik szögletben alacsony tálalakú kerek asztal állott, faragó szerszámokkal s félig kész fakanalakkal megrakva. A skulptúra, bölcsőjeiben.

Az öreg asszony kötényével törülte meg a padot az almáriom alatt, s egyszerű szivességgel odaerőszakolt. Ez nagy megtiszteltetés a vendégnek, mert e helyi rendesen a család fő helye, mit ritkán enged át valakinek. Valóságos trónus, még támlája is, a magas almáriom, olyan trónus formájú.

Piros sávo lyos fehér kendőt terítették az asztalra, mire aztán gyenge, rezgő friss gomolyát, nagy barna kenyeret, gyümölcsöt és vizes kancsót raktak. A jó emberek alig tudtak kifogni a sok kínálkozásban.

Jellemző a természet ez egyszerű gyermekeiben az a bizalom, melylyel az idegen iránt viseltetnek. Őket a nagy világnak nem igen van alkalma családiasággal keseríteni, s azért minden embert jó embernek tartanak s úgy tekintik, mintha régi ismerős volna. Ellenkezőleg hegyeik elzárkózott természetével nyitnak, s elég az embernek némi érdeklődést mutatni irántuk, hogy rögtön elősorolják apró-cseprő házi dolgukat, beavassák családi titkaikba, elpanaszolják kicsinyen bajaitkat, a mik őket annyira tudják keseríteni.

1872

Az öreg asszony sem sokáig várt, hogy egész szívét kiöntse, s rövid egy óra alatt megtudtam tőle egész életmódjukat, hogy két három hétben egyszer lemennek a városba gyümölcsössel s hoznak onnan lisztet, zsiradékot, s a mi egyéb szükséges a házkörül; zöldséget nem adnak el, mert az a vidéken mindenkinek van, de eladnak lent és mákot, mely sehol ily szépen meg nem terem. Az egyik fia, a ki már bacsó, belátogat gyakran hozzájuk s ellátja őket gödölyével, turóval, zsendicével. Van két tehénkéjük is, mely hatalmasan tejel. Azonfelül a szomszéd falvakból is sokan hajtják fel hozzájuk a tehenet, javulni. Azt kiverik a vágásra, hol az édes, zamatos fű két hét alatt úgy helyre hozza a legsilányabb állatot is, hogy szinte megcsattan s tölgye hatakkorára duzzad. A fehérneműt, azt mind otthon szövik, de a szövészek oda át van a kamrában, mert itt port verne. És ezt mind az öreg asszony gondozza, természet, ipart út és eszerekerkedést folytat, az öreg, a figyerekek, — a legidősebb már közelnegyven esztendő — szemet égetnek, s ez a mesterség, ha az ember jól megmarkolja a fejse nyelét, nem a legutolsó módon pénzel.

— De odakünn mintha asszonyi hangot is hallottam volna — batorodtam megjelgyezni.

— Jaj, uram, az a leányunk, az Anka. Az férjnél van, most csak látogatónak jött öreg szüleire. Bizony, uram, nem azért hogy leányom, de helyre egy menyecske. Ez a kis poronty az övé it a bölcsőben. Most alszik, de ha fölébred, olyan lármát csinál, mint hat más gyerek.

Az öreg embernek minden tekintélyét össze kellett szedni, hogy ki ne vegye az alvó gyermeket a bölcsőből. Nagyon szeretette volna megmutatni.

E pillanatban kinyitott az ajtó s azon egy mosolygó képi, gyönyörű fiatal asszony lépett be, hóna alatt egy nagy csomó kitöltött selyemszálal lennel. A piros kendőnek nagy erőfeszítésbe került, hogy az alóla előtökölök hollóhaját visszatarthassa, s magas, sugármetete, gömbölyű karjai a legkényesebb szakértőt is bámulatba ejtették volna.

A menyecske, idegen embert látva szobában, fülig elpirult. Nem volt rá elkészülve, alig tudta elmondani, hogy „isten hozta nálunk” s rá fogta az ártatlan lenre, hogy most már nem tudja, hova tegye?

— No ez az anyja, — így mutató be az öreg asszony — szekerem jött ide, hogy magával vigyen. Csak képzelje az ur, itt voltak gyermekek, itt öregedtünk meg ezen a helyen, és most menjünk hozzá lakni. Hát látott ilyen kívánságot valaha valaki?

— De igaz is — felelt a menyecske — édes apámék már öregek, jól esnék egy kis pihenés, hiába tagadják. Aztán azt nálam megtalálják. Én ápolom majd, gondozom, mint jó leányhoz illik. Nem szivelhetem, hogy szüleim minden télen itt legyenek bemetetve s úgy kelljen kiánsni minden tavasszal, a hóból, mint a sirból. Otthon elennénk mi szépen együtt; már be is rendeztem két kamrát édes apám meg édes anyámnak; ott jól fogják magukat érezni. Mert az uram nagyon jó ember, szereti kigyelmeztetek, aztán meg úgy megbecsüli, mint tulajdon édes fiuk.

— No már, édes leányom — szólt közbe az öreg, — az bizony igaz, hogy az ember vénéli, napról napra. Én se birom már ugy a munkát, mint tíz-tizenkét esztendő előtt. Anyádnak is sok már a vesződség egy kicsit. De azért, hál-istennek, friss egészségben vagyunk, erőnk is van mennyi anyyi; meg aztán itt a segítség, a sok kamasz gyerek majd elvégzi, a mi mi nem bírnak. Azért

édes leányom tudom én azt, hogy nálad jó dolgom lenne, — de látod, még se volnánk mi ott egészen otthon. Itt nincs egy alfafa, mit ne a magam kezével ültettem volna. Ezt a házat úgy hordtam fel, saját szememmel láttam a nagy diófát kicsinynek, királya vagyok mindennek, a mit magam körül látok. Nehéz lenne nekem innén megválnom, nagyon nehéz, édes fiam.

A leány sirva fakadt a beszéde. Ugy látszott, nem először verték vissza már östromát. Érdekesen emelte kötényét szeméhez s zokogva mondá:

— Nem is szeretnek engem apámék igazán. Nem hiába, hogy kicsiny koromban elzülöttem hazulról, nem láttak felnővekedni, megszokták, hogy nincs leányuk s most már nem is néznek úgy, mint a maguké. Még a diófa is kedvesebb kigyelmezteteknek, mint én vagyok. Tudom én azt, s ez az, a mi úgy fáj belül.

Erre aztán az öregek szemei is könybe lábbadtak. Az öreg asszony nem tudta elfojtani zokogását. Az apa pedig felállt, gyöngéden körülfogta leányát s vigasztalni kezdte:

— No no, te bohó, ne vedd úgy szivedre a dolgot. Dehogyan nem szeretünk, a manóba is, már hogy ne szeretnénk. Jó leányunk, édes gyermekünk voltál te nekünk a távolban is. Szegény édes anyád hej mennyi keserves könyvet hullatott utánad! Magamnak is sokszor egészen elfacsarodott a szívem, s azt hittem, a torkomat fojtogatja valaki. Háládatlan volnál, ha azt hinnéd, hogy nem szeretünk. De lásd, fiam, öreg embereknek nehéz már új életbe szokni bele. Az csak olyan, mintha ezt a nagy diófát akarnád innen átültetni a kertedbe. Nem fognád az meg, hidd el, hiába öntögetnéd gyökerét este reggel. Elszáradna utóvégre is.

A zokogás még erősebb lett.

— No hanem egyet megígérek neked. Elmegyünk hozzád látogatónak, mihelyt a millék kiégnek s a szemet, a mivel a vasolvasztóba tartozom, elszállítottam. Aztán ott leszünk nálatok, egy — no nem: két — azaz: három hétig. Azalatt testvéreid majd ellátják a házat. Bizony no elmegyünk, s ott töltünk nálad — ne sirj hát gyermekem — négy hetet, négy egész hetet. Hát mégis sirsz?

A leány az anyja ölébe borult. Mintha bizony azt a sirást úgy me lehetne egyszer szakítani, mint a lenfonalat akárhol. De nagyon megkönnyebbültnek látszott s csakhamar föl is emelte fejét.

— Jól van hát, nem bánom, — szólt mosolygva — az is jobb a semminél. Legalább meglátják kigyelmeztetek, hogy nálunk is otthon lesznek, még otthonabb mint itt a farkasok között. Hej csak kaphassam egyszer kigyelmeztetek magamhoz, tudom istenem, nem kívánkozna el tőlem többé még a paradicsomba se.

— Ohó, az majd megválnak — felelt az öreg nevetve, s én úgy örültem, hogy az érdekesen családi jelenet ily kedélyes befejezésre jutott.

A menyecske arca mindinkább ragyogóvá lett. Biztosnak látszott diadalában. Nem is állhatta meg, hogy benső örömét ne közölje mindenkivel, azért bizony hiába mondta az öreg, hogy jó a gyermeknek, ha alszik, mert akkor nő; ő előszedte az erőteljes, kipirult arcú fiucsokt onnan a függő bölcsőből, s mikor jól kicsókolta az álmot szeméből, átadta anyjának. Ugy járt kézzől kézzel az új világpolgár, egyik a másiktól alig várta, hogy átvehesse, s úgy tudtak örülni neki, mikor nagyapja fehér hajfonadékába belekapaszkodott, s a világegyetem

eresztette volna. Egy piros szilváért eleresztette mégis.

Elbucuszam a szives háziaktól, a kik kikötötték, hogy miután úgy sem vagyok messze tőlük, látogassam meg máskor is, szívesen látanak akár mindennap. Az öreg pedig fölvette kalapját, hogy majd elkísér ő engem rövidebb uton a tanyára. Soha se felejtsem el a jó öregnek ezt a szivességet. Nélküle, ha ugyan utközben ki nem töröm a nyakamat, csak késő éjjel értem volna társaimhoz. Itt aztán igyekeztem visszadni szives vendéglátását, s ő hatalmasan hozzá is látott a tarisnyák kiürítéséhez. Már erősen alkonyodott, mikor nyugodalmas jó éjszakát kívánt.

En pedig leheveredtem a tűz mellé, s végig gondoltam a nap élményeit. Azokban pedig a zord vidék nagyszerű szépségein kívül nem volt semmi rendkívüli. Egyszerű dolog volt mind, a mit tapasztaltam, romlatlan tiszta lelkű emberek, a kikkel találkoztam; ily dolgokról talán nem is érdemes írni. De az egyszerű emberek, tanulatlan természetességükben, s az a sok helyütt, mindennap előforduló jelenet, mely szívvilágukba oly tiszta bepillantást engedett, mégis oly élénk benyomást tettek rám, a milyet aligha tett volna a regényekben leiratni szokott borzalmas jelenetek bármelyike is, ha megelevenülve látom. Aztán volt e visszaemlékezésben valami jótékony érzés, a mi oly megnyugtatólag hat a kedélyre.

Észre sem vettem, hogy nincs alattam ragyagos lomb-ágy, mint a mult éjjel. A furdaságtól, a megelőző éjjeli álmatlanságtól s a látottaktól, mik érdekelték, a nélkül hogy felizgattak volna, édesdeden elszunnyadtam. Soha életemben nem aludtam még ilyen jól. Csak reggel vettem észre, hogy a lejtős parton álmomban fejjel fordultam lefelé, hogy oldalam alatt öklönyi kövek vannak, s hogy éjjel esett az eső.

(Folyt. követt.)

Hauser Gáspár.

A vas-álarozos ember rejtélyes történetén kívül alig volt még eset, mely annyira megragadta volna a társas körök osztatlan figyelmét, mint a Hauser Gáspáré. „Európa gyermekének” hitták, és méltán, mert alig van a kontinensen állam, melyből származását ne sejtették volna, a nélkül, hogy valaha megtudták volna egész bizonyossággal a valót. Bölcsőjét majd nyugat-, majd kelet-Németországban, majd a Rajnánál, majd a Nekkárnál, majd a Dunánál keresték. Sokan fejedelmi ivadéknak, mások előkelő nemesi család elcsikkasztott sarjának, sőt némelyek magyar magnásnak tartották, s a sejtések és hozzászólások legarkákosabb sorjából származását ne sejtették volna, a nélkül, hogy valaha megtudták volna egész bizonyossággal a valót. Bölcsőjét majd nyugat-, majd kelet-Németországban, majd a Rajnánál, majd a Nekkárnál, majd a Dunánál keresték. Sokan fejedelmi ivadéknak, mások előkelő nemesi család elcsikkasztott sarjának, sőt némelyek magyar magnásnak tartották, s a sejtések és hozzászólások legarkákosabb sorjából származását ne sejtették volna, a nélkül, hogy valaha megtudták volna egész bizonyossággal a valót. Bölcsőjét majd nyugat-, majd kelet-Németországban, majd a Rajnánál, majd a Nekkárnál, majd a Dunánál keresték. Sokan fejedelmi ivadéknak, mások előkelő nemesi család elcsikkasztott sarjának, sőt némelyek magyar magnásnak tartották, s a sejtések és hozzászólások legarkákosabb sorjából származását ne sejtették volna, a nélkül, hogy valaha megtudták volna egész bizonyossággal a valót. Bölcsőjét majd nyugat-, majd kelet-Németországban, majd a Rajnánál, majd a Nekkárnál, majd a Dunánál keresték. Sokan fejedelmi ivadéknak, mások előkelő nemesi család elcsikkasztott sarjának, sőt némelyek magyar magnásnak tartották, s a sejtések és hozzászólások legarkákosabb sorjából származását ne sejtették volna, a nélkül, hogy valaha megtudták volna egész bizonyossággal a valót. Bölcsőjét majd nyugat-, majd kelet-Németországban, majd a Rajnánál, majd a Nekkárnál, majd a Dunánál keresték. Sokan fejedelmi ivadéknak, mások előkelő nemesi család elcsikkasztott sarjának, sőt némelyek magyar magnásnak tartották, s a sejtések és hozzászólások legarkákosabb sorjából származását ne sejtették volna, a nélkül, hogy valaha megtudták volna egész bizonyossággal a valót. Bölcsőjét majd nyugat-, majd kelet-Németországban, majd a Rajnánál, majd a Nekkárnál, majd a Dunánál keresték. Sokan fejedelmi ivadéknak, mások előkelő nemesi család elcsikkasztott sarjának, sőt némelyek magyar magnásnak tartották, s a sejtések és hozzászólások legarkákosabb sorjából származását ne sejtették volna, a nélkül, hogy valaha megtudták volna egész bizonyossággal a valót. Bölcsőjét majd nyugat-, majd kelet-Németországban, majd a Rajnánál, majd a Nekkárnál, majd a Dunánál keresték. Sokan fejedelmi ivadéknak, mások előkelő nemesi család elcsikkasztott sarjának, sőt némelyek magyar magnásnak tartották, s a sejtések és hozzászólások legarkákosabb sorjából származását ne sejtették volna, a nélkül, hogy valaha megtudták volna egész bizonyossággal a valót. Bölcsőjét majd nyugat-, majd kelet-Németországban, majd a Rajnánál, majd a Nekkárnál, majd a Dunánál keresték. Sokan fejedelmi ivadéknak, mások előkelő nemesi család elcsikkasztott sarjának, sőt némelyek magyar magnásnak tartották, s a sejtések és hozzászólások legarkákosabb sorjából származását ne sejtették volna, a nélkül, hogy valaha megtudták volna egész bizonyossággal a valót. Bölcsőjét majd nyugat-, majd kelet-Németországban, majd a Rajnánál, majd a Nekkárnál, majd a Dunánál keresték. Sokan fejedelmi ivadéknak, mások előkelő nemesi család elcsikkasztott sarjának, sőt némelyek magyar magnásnak tartották, s a sejtések és hozzászólások legarkákosabb sorjából származását ne sejtették volna, a nélkül, hogy valaha megtudták volna egész bizonyossággal a valót. Bölcsőjét majd nyugat-, majd kelet-Németországban, majd a Rajnánál, majd a Nekkárnál, majd a Dunánál keresték. Sokan fejedelmi ivadéknak, mások előkelő nemesi család elcsikkasztott sarjának, sőt némelyek magyar magnásnak tartották, s a sejtések és hozzászólások legarkákosabb sorjából származását ne sejtették volna, a nélkül, hogy valaha megtudták volna egész bizonyossággal a valót. Bölcsőjét majd nyugat-, majd kelet-Németországban, majd a Rajnánál, majd a Nekkárnál, majd a Dunánál keresték. Sokan fejedelmi ivadéknak, mások előkelő nemesi család elcsikkasztott sarjának, sőt némelyek magyar magnásnak tartották, s a sejtések és hozzászólások legarkákosabb sorjából származását ne sejtették volna, a nélkül, hogy valaha megtudták volna egész bizonyossággal a valót. Bölcsőjét majd nyugat-, majd kelet-Németországban, majd a Rajnánál, majd a Nekkárnál, majd a Dunánál keresték. Sokan fejedelmi ivadéknak, mások előkelő nemesi család elcsikkasztott sarjának, sőt némelyek magyar magnásnak tartották, s a sejtések és hozzászólások legarkákosabb sorjából származását ne sejtették volna, a nélkül, hogy valaha megtudták volna egész bizonyossággal a valót. Bölcsőjét majd nyugat-, majd kelet-Németországban, majd a Rajnánál, majd a Nekkárnál, majd a Dunánál keresték. Sokan fejedelmi ivadéknak, mások előkelő nemesi család elcsikkasztott sarjának, sőt némelyek magyar magnásnak tartották, s a sejtések és hozzászólások legarkákosabb sorjából származását ne sejtették volna, a nélkül, hogy valaha megtudták volna egész bizonyossággal a valót. Bölcsőjét majd nyugat-, majd kelet-Németországban, majd a Rajnánál, majd a Nekkárnál, majd a Dunánál keresték. Sokan fejedelmi ivadéknak, mások előkelő nemesi család elcsikkasztott sarjának, sőt némelyek magyar magnásnak tartották, s a sejtések és hozzászólások legarkákosabb sorjából származását ne sejtették volna, a nélkül, hogy valaha megtudták volna egész bizonyossággal a valót. Bölcsőjét majd nyugat-, majd kelet-Németországban, majd a Rajnánál, majd a Nekkárnál, majd a Dunánál keresték. Sokan fejedelmi ivadéknak, mások előkelő nemesi család elcsikkasztott sarjának, sőt némelyek magyar magnásnak tartották, s a sejtések és hozzászólások legarkákosabb sorjából származását ne sejtették volna, a nélkül, hogy valaha megtudták volna egész bizonyossággal a valót. Bölcsőjét majd nyugat-, majd kelet-Németországban, majd a Rajnánál, majd a Nekkárnál, majd a Dunánál keresték. Sokan fejedelmi ivadéknak, mások előkelő nemesi család elcsikkasztott sarjának, sőt némelyek magyar magnásnak tartották, s a sejtések és hozzászólások legarkákosabb sorjából származását ne sejtették volna, a nélkül, hogy valaha megtudták volna egész bizonyossággal a valót. Bölcsőjét majd nyugat-, majd kelet-Németországban, majd a Rajnánál, majd a Nekkárnál, majd a Dunánál keresték. Sokan fejedelmi ivadéknak, mások előkelő nemesi család elcsikkasztott sarjának, sőt némelyek magyar magnásnak tartották, s a sejtések és hozzászólások legarkákosabb sorjából származását ne sejtették volna, a nélkül, hogy valaha megtudták volna egész bizonyossággal a valót. Bölcsőjét majd nyugat-, majd kelet-Németországban, majd a Rajnánál, majd a Nekkárnál, majd a Dunánál keresték. Sokan fejedelmi ivadéknak, mások előkelő nemesi család elcsikkasztott sarjának, sőt némelyek magyar magnásnak tartották, s a sejtések és hozzászólások legarkákosabb sorjából származását ne sejtették volna, a nélkül, hogy valaha megtudták volna egész bizonyossággal a valót. Bölcsőjét majd nyugat-, majd kelet-Németországban, majd a Rajnánál, majd a Nekkárnál, majd a Dunánál keresték. Sokan fejedelmi ivadéknak, mások előkelő nemesi család elcsikkasztott sarjának, sőt némelyek magyar magnásnak tartották, s a sejtések és hozzászólások legarkákosabb sorjából származását ne sejtették volna, a nélkül, hogy valaha megtudták volna egész bizonyossággal a valót. Bölcsőjét majd nyugat-, majd kelet-Németországban, majd a Rajnánál, majd a Nekkárnál, majd a Dunánál keresték. Sokan fejedelmi ivadéknak, mások előkelő nemesi család elcsikkasztott sarjának, sőt némelyek magyar magnásnak tartották, s a sejtések és hozzászólások legarkákosabb sorjából származását ne sejtették volna, a nélkül, hogy valaha megtudták volna egész bizonyossággal a valót. Bölcsőjét majd nyugat-, majd kelet-Németországban, majd a Rajnánál, majd a Nekkárnál, majd a Dunánál keresték. Sokan fejedelmi ivadéknak, mások előkelő nemesi család elcsikkasztott sarjának, sőt némelyek magyar magnásnak tartották, s a sejtések és hozzászólások legarkákosabb sorjából származását ne sejtették volna, a nélkül, hogy valaha megtudták volna egész bizonyossággal a valót. Bölcsőjét majd nyugat-, majd kelet-Németországban, majd a Rajnánál, majd a Nekkárnál, majd a Dunánál keresték. Sokan fejedelmi ivadéknak, mások előkelő nemesi család elcsikkasztott sarjának, sőt némelyek magyar magnásnak tartották, s a sejtések és hozzászólások legarkákosabb sorjából származását ne sejtették volna, a nélkül, hogy valaha megtudták volna egész bizonyossággal a valót. Bölcsőjét majd nyugat-, majd kelet-Németországban, majd a Rajnánál, majd a Nekkárnál, majd a Dunánál keresték. Sokan fejedelmi ivadéknak, mások előkelő nemesi család elcsikkasztott sarjának, sőt némelyek magyar magnásnak tartották, s a sejtések és hozzászólások legarkákosabb sorjából származását ne sejtették volna, a nélkül, hogy valaha megtudták volna egész bizonyossággal a valót. Bölcsőjét majd nyugat-, majd kelet-Németországban, majd a Rajnánál, majd a Nekkárnál, majd a Dunánál keresték. Sokan fejedelmi ivadéknak, mások előkelő nemesi család elcsikkasztott sarjának, sőt némelyek magyar magnásnak tartották, s a sejtések és hozzászólások legarkákosabb sorjából származását ne sejtették volna, a nélkül, hogy valaha megtudták volna egész bizonyossággal a valót. Bölcsőjét majd nyugat-, majd kelet-Németországban, majd a Rajnánál, majd a Nekkárnál, majd a Dunánál keresték. Sokan fejedelmi ivadéknak, mások előkelő nemesi család elcsikkasztott sarjának, sőt némelyek magyar magnásnak tartották, s a sejtések és hozzászólások legarkákosabb sorjából származását ne sejtették volna, a nélkül, hogy valaha megtudták volna egész bizonyossággal a valót. Bölcsőjét majd nyugat-, majd kelet-Németországban, majd a Rajnánál, majd a Nekkárnál, majd a Dunánál keresték. Sokan fejedelmi ivadéknak, mások előkelő nemesi család elcsikkasztott sarjának, sőt némelyek magyar magnásnak tartották, s a sejtések és hozzászólások legarkákosabb sorjából származását ne sejtették volna, a nélkül, hogy valaha megtudták volna egész bizonyossággal a valót. Bölcsőjét majd nyugat-, majd kelet-Németországban, majd a Rajnánál, majd a Nekkárnál, majd a Dunánál keresték. Sokan fejedelmi ivadéknak, mások előkelő nemesi család elcsikkasztott sarjának, sőt némelyek magyar magnásnak tartották, s a sejtések és hozzászólások legarkákosabb sorjából származását ne sejtették volna, a nélkül, hogy valaha megtudták volna egész bizonyossággal a valót. Bölcsőjét majd nyugat-, majd kelet-Németországban, majd a Rajnánál, majd a Nekkárnál, majd a Dunánál keresték. Sokan fejedelmi ivadéknak, mások előkelő nemesi család elcsikkasztott sarjának, sőt némelyek magyar magnásnak tartották, s a sejtések és hozzászólások legarkákosabb sorjából származását ne sejtették volna, a nélkül, hogy valaha megtudták volna egész bizonyossággal a valót. Bölcsőjét majd nyugat-, majd kelet-Németországban, majd a Rajnánál, majd a Nekkárnál, majd a Dunánál keresték. Sokan fejedelmi ivadéknak, mások előkelő nemesi család elcsikkasztott sarjának, sőt némelyek magyar magnásnak tartották, s a sejtések és hozzászólások legarkákosabb sorjából származását ne sejtették volna, a nélkül, hogy valaha megtudták volna egész bizonyossággal a valót. Bölcsőjét majd nyugat-, majd kelet-Németországban, majd a Rajnánál, majd a Nekkárnál, majd a Dunánál keresték. Sokan fejedelmi ivadéknak, mások előkelő nemesi család elcsikkasztott sarjának, sőt némelyek magyar magnásnak tartották, s a sejtések és hozzászólások legarkákosabb sorjából származását ne sejtették volna, a nélkül, hogy valaha megtudták volna egész bizonyossággal a valót. Bölcsőjét majd nyugat-, majd kelet-Németországban, majd a Rajnánál, majd a Nekkárnál, majd a Dunánál keresték. Sokan fejedelmi ivadéknak, mások előkelő nemesi család elcsikkasztott sarjának, sőt némelyek magyar magnásnak tartották, s a sejtések és hozzászólások legarkákosabb sorjából származását ne sejtették volna, a nélkül, hogy valaha megtudták volna egész bizonyossággal a valót. Bölcsőjét majd nyugat-, majd kelet-Németországban, majd a Rajnánál, majd a Nekkárnál, majd a Dunánál keresték. Sokan fejedelmi ivadéknak, mások előkelő nemesi család elcsikkasztott

történt, hogy Hauser Gáspár már-már feledésbe ment emléke újra előtérbe nyomult s most újra foglalkoznak vele a lapok.

Érdekesnek tartjuk az új megből vett adatok alapján megismertetni az érdekfeszítő, rejtélyes történetet olvasóinkkal.

1828. máj 28-án, épen pünkösdi hétfőjén egy 16—18 éves ifju jelent meg Nürnbergben. Ugy látszott, sem beszélni nem tud, sem tiszta fogalmai nincsenek a külvilágról. Egy levelet találtak nála, mely „a hatodik lovas-század kapitányjának“ szólt. Legelőször is egy csizmadiával — Weihmannal — jutott érintkezésbe, ki kalauzának ajánkozott. Az idegen ifju rejtélyes állapota okozta, hogy a rendőrséghez vitetett s származása iránt vizsgálat indított. Az ifjut később elnevezték Hauser Gáspárnak s egy rajta végbevitt gyilkossági kísérlet folytán 1829-ben a nürnbergi törvényszék nyomozást indított: 1) erőszakos letartóztatása: 2) mint gyámoltalan személynek kitétele és 3) a rajta elkövetett gyilkossági kísérlet iránt. Innen az akták.

A csizmadia vallomása szerint Hauser Gáspárt a mondott napon szilárd léptekkel látta közeledni a bárleinhuti hegy felől. Közelebb érve, így kiáltott: „Hé fiu, az új kapu-utca!“ A csizmadia elkísérte oda az ifjut, ki utközben egy pecsétes levelet húzott ki kabátja zsebéből, melyre a fentebb érintett cím volt írva. Miután nem tudott neki fölvilágosítást adni, elvitte az őrházhoz. Utközben a fiu ezeket mondá: „új kapu — bizonyosan csak most építették?“ mire a csizmadia azt felelte, hogy az csak az utca neve. Kérdi tovább, hogy honnan jön? „Regensburgból“ lón a felelet, de arra, hogy mi hír van ott? már nem tudott felelni. Azt mondá továbbá, hogy Nürnbergben most van először. Az őrházhoz érve, átadatott a tizedesnek, ki két emberével az őrszobában állott.

Hauser egyik kezével levette kalapját, míg a másikkal előhuzta levelét. Erre megmutatták neki az átelleni házat, ott lakott Wessenig, a 6-ik lovas század kapitánya. Hauser maga ment a házig s ott csöngött. A kapitány nem volt otthon, csak Merk nevű inasa. Ez beereszté az idegent, ki e szavakkal nyújtá át neki a levelet: „Olyan lovas akarok lenni, mint apám volt.“ Az inas kérdé: honnan jön? kinek szól a levél? stb., de más feleletet nem tudott nyerni, mint: „Nem tudom.“ Az ifju nagyon el volt fáradva, mintha nagy utról jönné s jelekkel adá tudtára a szolgának, hogy lábai fáznak. A szolga bevezeté az istállóba, hol az azonnal a szalmára feküdt. Adott neki kenyeret és vizet, mik után mohón kapott, de a húst és sört undorral taszítá el magától.

Nyolcz óra tájban a kapitány haza érkezett Scheurl rendőrbiztos kíséretében. Miután megmondták neki, hogy egy idegen vár reá levéllel, felköltöté még mindig alvó Hausert s maga elé vezetté. Ez igen megörült a százados egyenruhájának s felkiáltott: „Olyan szeretnék lenni!“ A kapitány megkérde tőle, hogy hívják? mire azt felelte, hogy nevelő apja mást nem mondott neki, mint hogy vegye le kalapját s mondja azt: „Nem tudom, uram.“ — s csakugyan le is vette a kalapot. Ekközben az inas átadta urának a levelet. Ebben ez állott: „Itt küldök önnek egy fiut, a ki a királynak hüven szolgálna, s kit 1812. okt. 7-én úgy „tettek le“ nálam. Szegény napszámos vagyok, magamnak is tíz gyermekem van. Anyját nem tudhattam ki s a törvényszéknek se tettem jelentést. Egyébiránt én ezt az embert saját fam-

nak tekintetem s keresztyén módra neveltem. De ő 1812 óta egy lépést sem tett ki a házból s nem is tudja a helyet, és nem fogja megmondhatni, bármennyire kérdezősködjek is tőle. Én csak Neumarkig vezettem el, onnan egyedül kellett mennie Nürnbergig. Nevemet nem teszem ki, mert megbüntethetnék.“ E levélhez egy latin betűkkel teleírt czédula volt mellékelve, a melyben egy meg nem nevezett szegény leány állítja, hogy ő

Hauser Gáspár.

az anyja a kitett Gáspárnak. Nem bírta fölnevelni a gyermeket. Atyja a vértések hatodik századánál szolgált, de már nem él. Ehhez az ezredhez küldendő a fiu, mihelyt 17 éves lesz stb. — A levél helyes írása és iránya nagyon hibás. A pecsét mesteremerbé lehetett, a rajta levő betük le voltak vakarva, hogy fel ne ismerjék. Mind a két levél vonásai igen hasonlítottak egymáshoz s ugyanazzal a tintával volt írva mind a kettő, úgy hogy

meggyújták, pislogott.

A börtönőr Hauserben csak egy, nevelés tekintetében rául elhanyagolt közönséges fiut látott; nem úgy Feuerbach, a híres kriminalista, ki a legrendkívülbb tüneményt ismerte fel benne: „nem tudni — így ir — valami csoda által idegen plánetából a földre csöppent teremtet, vagy Plató amaz emberét lássuk-e benne, ki a föld alatt születtén és növekedvén, csak érett korában jut a

fölvilágra s csak akkor látja meg a nap világosságát.“ — Másutt pedig így: „A harangok hangjára Hauser arca átszellemül s a hang elhaltával egész lénye merev ámulatba merül, mintha lelke úgy feledte volna itt a testet, hogy az elhaló hangok után röptüljön.“

Nürnberg városa még az évben közhírré tette a „rendkívüli, s a maga nemében hallatlan esetet, mely megérdemli nemcsak a rendő-, igazságügyi-, polgári- és katonai hatóságok, hanem minden érző ember figyelmét és részvétét.“

A közhírrététel következtében tömérdek följelentés történt, melyek mind oly gyermekekre vonatkoztak, kik titkos uton tüntek el, s kiket most Hauser Gáspárral akartak azonosítani. Számos tekintélyes, kivált főnemesi családot keverték a dologba, s a társas körök egész Európában a rejtélyes fiuról beszéltek, kiről bizonyosan hitték, hogy legközelebb királyfiának, hercegnének, vagy legalább is mágnásnak fog bebizonyulni.

A sok kihallgatás, vizsgálat stb. kiegészítőseül kihallgattatott maga a fiu is. 1829. nov. 6-án körülbelül a következőket adá elő multjáról: „Gyermekkoromnak oly szakára, mit fogságomon kívül töltöttem volna, nem emlékezem; emlékeim

télyes, kivált főnemesi családot keverték a dologba, s a társas körök egész Európában a rejtélyes fiuról beszéltek, kiről bizonyosan hitték, hogy legközelebb királyfiának, hercegnének, vagy legalább is mágnásnak fog bebizonyulni.

lehetetlenség elképzelni, hogy az utóbbi 17 évvel később kelt volna az előbbinél.

A kapitány a fiut a városi rendőrséghez vitette az istállóból, mit a fiu csak nehéz szívvel hagyott el. Még egyszer örömmel szemlélte meg a lovakat s azt mondta: „paripa.“ A rendőrségre csak nehezen birt már elvánszorogni s az őrszobában alig állt a lábán. Félig vad embernek látszott, a ki minden kérdésre „nem tudom“-mal felel. Csak arra a kérdésre, min hált eddig: felel:

Vizlő-vadászat a felső Niluson.

mind csak abból a szűk térből származnak, a hol minden emberi társaságtól távol tartattam. Börtönomban ülnöd volt a sötétség s egyenlő a hőmérsék, úgy hogy se hideget, se meleget nem éreztem soha. Két kis fa-ló meg egy kutya voltak játékszerem. Tápálalom kenyer és víz. Ki szokta ezt behozni? Nem tudom, csak azt tudom, hogy mire fölbredtem, mindig ott állt a kancsó víz és a kenyér. Csak elhozatalom előtt 8-9 nappal látogatott meg egy ember több ízben, s megtanított nevet leírására és e szó: „paripa“ kimondására, mondván: „a nagyfaluban van atyád, ott szép paripát kapsz, jegyezd meg.“ Aztán megtanított még a következők kiejtésére: „olyan lovas akarok lenni, mint apám volt.“ — „az nem tudom.“ Egy nap aztán felköltött az ismeretlen s azt mondta, hogy el akar vinni. Kivitt a szabadba — még nem volt világos s abba a ruhába öltöztetett, melyben megjelentem. Még egyszer ismételtetvén velem a fentebbi mondasokat, átadta a levelét, s azzal elment.

Hausert 1828. júl. 18-ka óta Daumer tanár vette ápolás alá, később pedig Tucher báró fogadta gyámfiává s házába vette. Az ifjú szellemi fejlődése eleinte rendkívül gyors előlépéseket tett, s oly szellemi tehetségeket árult el, mik a legszebb reményekre jogosították. De 1829-ben tehetségei annyira megromlottak, hogy lehetetlen volt őt rendszeresen oktatni. Tanulási kedvét is elvesztette, s ez csak 1830-ban tért vissza. Művészi pályára szánták, melyhez kedve is volt. Sajátosság, hogy a Hausser szellemében tapasztalt változás, egy rajta állítólag elkövetett gyilkossági kísérlettel függ össze, mely homlokán sebet ejtett. E seb begyógyultával a fején addig érzett fájdalmas nyomástól szabadult meg.

Nürnbergben a város fogadott fiának ismertetőn el, a legelső házáknál tett látogatásokat, s a hol megjelent, ő volt a főszereplő, a középpont, ki körül az ottani társadalmi élet forgott. Szerencsére volt vele egyszerre hivatali megvalóvá. Ily társaságokban az uralkodó házak egész származási tábláját végig betűzték s őrös helyet kerestek számára. Gazdag házaknál kopogtattak be, úncs-e ott valami örökség-hajhász. Sorba vizsgálgatták a várakat és palotákat, hogy a rejtélyes lélenz hőleséjére rá akadjanak. A legszebb equipage-okon, gyönyörű hőlgyek oldalán robogott az ifjú Hausser kéjközesítőskora.

(Vége követk.)

Vadászat vizilóra.

A Nilus forrásainak fölfedezésére rándult európai utazók több ízben leirták Afrika forróvívi folyamainak nagy, esetlen állatait, az ugynevezett vizilóvakat. A többek között Baker Sámuel nem egy viziló-vadászatban vett részt. Szerinte az a nomád néptörzs, mely a Nilus ágainak felső folyása mellett lakik, többnyire mind „huartik“-ból, azaz: viziló-vadászokból áll. Ezek nagyon ügyes és bátor emberek. A mesterség, melyet folytatnak, igen veszélyes, még pedig nem annyira maguk a vizilók, mint inkább a krokodilok miatt, melyektől csak úgy hemzseg minden folyó és minden álló víz. De ők oda se néznek a veszélynek, holott alig van mivel védelmek magukat. Mert a szigony, melyet használnak, utoljára is nagyon egyszerű fegyver, a mely édeskeveset használhat nekik e vastagbőrű, erős állatok ellen.

Baker következőleg írja le az egyik vadászatot, melyben ő is részt vett:

„Egy nagy mocsár közelébe jutottunk, melyen több homokzátony és apró sziklás sziget volt látható. A sziklák között egy viziló-család sütkézett, mely egy öreg hímről s néhány nőstényből állott. Egy fiatal állat, mint valami éktelenül csunya szobor, egy kiálló sziklaélen állt, míg egy másik, hasonló helyzetben, csakhogy anyja hátán, gondatlanul bálumt a távol messzeségbe. A hely pompás volt; a „huartik“ kértek, hogy feküdjem le, míg ők a bözötba melyedtek. Nem sokára egy sziklaalalon vettem észre őket, a mint a mitsem gyánító állatokhoz majdnem kétszáz lépésnyi közre lopozkodtak.

A jelenet kezdett érdekessé válni; a vadászok a vízbe ugrottak és az öreg hímállat felé tartottak. Mikor a sziklához közel voltak, mindkét vadász (mert csak ketten indultak ez életkezkészítő válllatra) a víz alá bukkott és csakhamar egy szirtszögletben tűntek elő, honnan még mindig látható volt a szoborként álló kisebb viziló.

Hogy vajjon a fiatal viziló ugrott-e a vízbe,

mielőtt a szigonyok érthették, vagy pedig a szigonyok repültek tova ügyes gazdáik kezéből, mielőtt az áldozat megmenekülhetett volna? — nehezen tudnám megmondani, mert mindez csak egy másodperc műve volt. A „huartik“ azonban víz alá merültek s csak bizonyos távolságban tűntek föl ismét, honnan aztán a mily gyorsan lehetett, a partok felé igyekeztek, félve, hogy a sebesült állat utának iramodik. Az egyik acélszigony a vén hímállat koponyájában állt meg, a hova, miként látszik, hatalmas kézzel volt irányozva; a másik eltévesztette célját.

Ez aztán szép vadászat volt! A dühös állat rögtön a vízbe ugrott, fújva és morogva tehetetlen dühében. A beléforodott víz által, melytől nem tudott szabadulni, folytonosan ingerelgetve futni akart képzelt üldöző elől, s mindegyre alá merült és fölemelkedett, hogy ellenét fölfedezhesse. Azonban e haszontalan erőlködés nem tartott sokáig. A vadászok, a működés hevében, előszóltatták közel tartózkodó kísérőiket, kik nem is késtek azonnal segítségükre sietni. Ekkor az egész társaság, hosszú kötelekkel ellátva, melyek mulhatatlanul szükségese a szigonyosok működéséhez, a víz partján sorban állást foglalt. Két ember a leghosszabb kötelek két végén kezébe fogta és uszni kezdett; mikor a tulsó partra értek, észrevettem, hogy az előbbi kötel két zepéhez egy másikat is erősítettek. Így az egyik parton két kötélvég maradt, míg tulnan egy volt meg erősítve; miből aztán egy hegyes szög alakult, melynek csucsat az első, hosszabb kötélnél a tulsó part felé húzott közepe képezte, nyílása pedig part felé szolgált.

E különös készülék okát-módját csakhamar meggyarazták nekem: Két ember a kötel erről maradt végeit megfogta; egyik a másiktól tíz lépésnyire volt. Ezután a fő, hosszabbik kötelek addig húzták a víz fölületén, míg oda jutott, a hol a megsebesült és víz alá merült állat lélegzése folytán fölzálló s imitt amott látszó bugyborékok mutatkoztak. Így aztán mielőzt a viziló felszínre jött, azonnal megfogódtam a kötel által képezett hegyes szögben, a mely nyakra körül tüsszesorult. Erre a tulparton levő emberek elbocsátották a kötelek s az innesső parton levők az általuk mindkét végén tartott kötelbe akadát állapot huzni kezdték kiféle.

A fogoly állat erőlködése iszonyu volt. Borzasztóan fölbőszülve, mindegyre ugrált a vízben, fogait vicorgatá, dühösen mormogott és tájfékka verte a vizet maga körül. Az óriási küzdelmet, mely ezután következett, alig lehet leírni. Az állat mind közelebb jutott a parthoz; végre oly közel jött, hogy újból két szigonyt lehetett röpitni oldalába. Végre a dühölt mintegy elvakultan ki-ronított a szárazra és elleneire, kiknek hatalmát nem ismírhették, oly iszonyu szájat tátott, melybe két ember is elfért volna. Utoljára még a kötelek is ketté harapta s három-négy rohamot intézett a vadászok ellen, kik csakis bámulatos ügyességöknek köszönheték, hogy dühös ellenökön diadal-maskodhattak.

A küzdelem három teljes óráig tartott; a nap márlenyugróban volt s a kimerült viziló még mindig védte magát. Végre a huartik, félve, hogy az állat ismét erőre kapva könnyen bajt okozhat, engem kértek föl, hogy tegyem meg a kegyelem-lövést. Csak kedvező alkalomra vártam; egyszerűen emelém föl fejeit, három lépésre tölem; célzótam és a szörnyceteg halva terült el a vizlepte porondon. S. L.

Egy képviselő-választás 1869-ben.

Ha mindig csak azt kellene keresnünk a mi legújabb, ezt a képet nem is adhatók mai számunkban, mert a mint aláírása is mutatja, három esztendő történetét ábrázol. De Bölcs Salamon mondja, hogy semmi sem új a nap alatt, a miből következik, hogy semmi sem is régi; vagy hogy a régiak megújodnak s a mi elmult, ismét visszakerül bizonyos időközökben. Ez az általános igazság sehol sem oly igaz, mint a mi választási mozgalmainkra s eszelekvényeinkre alkalmazva. Az 1869-ki választások érvényessége még csak néhány hét, s akkor az 1872-diki általános választásokat fogjuk regisztrálni.

Különbözik is tiszteskoru alkotmányosságunk által a választási jog s annak gyakorlata annyira átment nemzetünk vérebe, hogy a nélküla magyar közéletet képzelnem sem lehet. Ha időről időre (mint közelebből is ama bizonyos tizenkét- vagy tizenhét esztendőben) e jog gyakorlata szünetelt, azzal együtt a magyar alkotmányos élet is hallgatott

vagy tetszhalálban dermedezett. Csak ha választatunk: élünk.

Képünk egy 1869-diki választás jelenetét ábrázolja. A forrás, a honnan vettük, meg is nevezi a választó-kerületet s választási helyet, a hol a művész rajza vázlatát fölvette s képe a közvetlen benyomások igazságát teljes mértékben magán viseli. De nekünk ma már mindegy: hol történt s kik voltak a jelöltek, kiknek nevét a pártok jelvényei, zászlók, tollak és kokárdák viselték. A kép oly igaz, hű s a mellett oly általános érdekű, hogy tényleges adatokkal igazolni közlését, merőben feleslegesnek látszik előttünk. Azért a kép mellé vettem vizlati adatait, hely és egyének neveinek közelebbi kijelölés nélkül vehetjük át.

Ki nem vett már részt (ha magyar ember) egy ily követválasztásban? S az előtte kibontakozó csoportok élettelses mozgalmasságában ki nem ismer rá saját benyomásaira?

A választás előmunkálatai, a faluról falura járó összeíró küldöttségek s azok nyomában a szavazatszerző kortesek és pártszervező bizottságok, a két párt zászlóival felkötött kocsmák, melyekben az, a ki a bizonyos jelvényt viselte, ingyen akár rogyásig ihatott, de az ellenpárt tagja pénze mellett is meghalhatott volna számlán; a kisebb-nagyobb verekedések, az ellenfél kortesét valahol közbeszorították; a sallangos banderiumok s a vállon meghurcolt jelöltek még sallangosabb beszédei, fáklásmenet egyik-ablakbeverések másik részre, melyek közt egyik jelölt mindenestre nagy hazafi s a másik bizonyosan hazaáruló volt (felváltva egyik is, másik is, mind a két szerepben) — mind ez s a választási előmunkák hasonló tarka jelenségei mind lejáratottak már s rólok még bezúzott fejek, degez tárczak s a vinkó és pálinka ki nem aludt mámara tesznek csak tanubizonyosságot.

A választás nagy napja megérkezett s két majdnem egyetlen haderőnek kell megmérkőzni egymással, ha néhány óráig tart is a csata, mint Maregonál, vagy három napig, mint Lipcsénél — de szintoly döntő s következménye ben roppant fontosságú, — ha a korteseknek és vezérzőzőknek (mindkét részben) bihetünk.

Földérül a nagy nap. Bár hideg (márczius végén volt vagy ápril elején), de derült reggel mosolygott a vidékre. A kis városon kívül a baromállás nyílt terén emelkedett a szavozó sátor, mindenben hasonló egy vásáros sátorhoz, csakhogy valamivel tágasabb, hogy a szavazatszedő s özszeíró küldöttség és a bizalmi férfiak is elférjenek benne. A pártok közt az élénk tusa hetek óta folyván már, s itt-ott tulságokra is fajúlván el, a választási előnk szükségességnek látta katonaságot requisálni s egy skvadron kuraszir és két század gyalogság jökor helyet foglalt a választás színhelyén, valamint a két párt felállítását s egymástól távartatására is megírtetett a kellő intézkedés.

A baloldali jelölt pártjának a városban kellett gyülekezni s a főpiazcon csoportozni, és ki volt mutatva az utcák sora, melyen át tömött sorokban a választás színhelyére kivonuljon; míg a jobb pártnak a városba be sem volt szabad mennie, hanem kívül azon volt kimutatva csoportosulási helye s onnan ment a választási térére, hol a számára kijelölt helyet elfoglalta. Mind a két párt el volt látva azzal a mi a választási lelkesedéshez nélkülözhetlen, nagyobb és kisebb zászlók sokaságával, banderiummal, s mindenk fölött több rendbeli cigány bandával. Hogy enni, inni valóról bőven volt gondoskodva, mondanom sem kell, mert hiszen azt csak senki sem kívánhatja, hogy nemes atyjafiai — akarom mondani szabad választó polgártársai, száraz monddal orditozzák soha meg nem szünő éljenek.

A mint a pártok helyeiket elfoglalták s nagy zajongás után megülepedtek és helyre vergődtek — miáltal a választógyűlés előnk megnyitása, a jelöltek ajánlása, véget nem érő éljenzése egyik — s lehurrogatása a másik oldalról, a tíz-tíz választó általi szavazáskérés stb. stb. megírtetett, megállapítottatott, előbbi kölcsönös meg egyezés folytán, a szavazás sora és módja; községként fognak szavazni. Némely községben csak egyik, másikkban csak a másik jelöltnek volt pártja; többnyire azonban mindkettőnek, kisebb-nagyobb. Előre már a szavazás e módjához levén eltekintve, a pártok a választási helyen úgy üledpedtek le vagy oszlottak magukban kisebb tömbekre, hogy mindenik község választói — egyik és másik párton — saját zászlóik köré csoportoztak. S a mint egy község neve kiküldött, előbb egyik, azután a másik pártból megmozdult a község zászlaja s utána hívei. Némely község egyet sem adott egyik pártnak, vagy csak egyet-kettőt, mit az

ellenpárt hangos hahotával s kurjongatással fogadott.

De majd elfeledkezünk a szabad választási aktus egyik nevezetes faktoráról: a berendelt katonaságról. Annak zöme a választási helytől kissé félre, de azért jól beláthatólag volt fölköltve; hanem a mint a két párt állomás-helye kijelölve volt, a kettő közt sorompót 10—15 szintelen föl és alá száguldozó kiürázér vont, mint egy eleven gyepeű módjára. Különbözik is szigoru tilalma levén a törvénynek semmi nemű fegyvert, még botot sem vinni a választás színhelyére, annyi elővigyázat elégnék látszott. Percenként azonban a helyzet feszültebb lön. Ha egy-egy nagyobb község szólítottatott szavazásra, s mindkét pártból egyszerre nagyobb — talán egy pár százra is menő csoport vált ki, büszkén lobogtatva zászlóitát s farkasszemtel nézve lépdelt szembe egymással, át-léptek a kiürázérok kordonvonalát, s ilenkor, mielőtt valaki észre vennék, egy pár bot és csákány villant ki a szűrők alól, s a kortesnek jobban esett, ha ellenfelének csak a feje fölött is megforgathatta veszedelmes sétatálcázikáját — a kemény fokost. De a katonaság hamarabb oda lépett mintsem valódi veszedelem történhetett volna, s a választó polgártársnak nagy respektusa van a kihuzott kard előtt, kivált ha érzi, hogy ő a hibás.

Délig csak rendiben ment a választás. De délután jobban belemelegedtek a kedélyek, s fölskadron lovasnak elég dolgot adott, a mind öszzezből és öszzezből nyomuló csoportokat egymástól elválasztva tartani. Egy órai szolgálat után a másik fél-skadron váltotta föl az első; a szolgálat nagyon fárasztó volt. Este felé, mikor a vidék már homályos lett, a választás esélyei pedig a legbizonytalanabb kimenetelű hullámzásban, a tömegek ingerültsége oly fokra hágott, hogy a gyalogságot is előre kellett vezényelni s kétféle frontot csináltatva vele, élesre tölteni fegyvereit. Így a vész kitörését csak ugyan a lehetett kerülni.

Ejfélután két órakor lett vége a szavazásnak. Az eredmény már egy óra óta tudva volt; de ünnepélyes kihirdetését nem volt a ki meghallgassa. A győztes párt önmámorát, lelkesedése kiáltásait csak a legyőzöttek éktelen ordításai mutták felül. Az utolsó percben valóságos atakot terveztek a szavozó sátorra, hogy a jegyzőkönyveket szétépték s a küldöttséget megurasztva, törvénytelenül behatoltak a választást s megemmisítették annak ellenök fordult eredményét. Hiába. A katonaság tömött sorokban, a lovasok vont karddal, a gyalogok szuronyszegezve vették körül a sátorot, s a választás törvényessége biztosítva volt.

Három nap kellett, míg a felkorbácsolt szenvedélyek medrekbe térhettek. A város lassanként elcsendesült, s a legyőzött fél is megnyugodt veszedelmében, s csak magában mormogá: „majd meglátjuk három év múlva!“ — á —

A fagylepe.

Hatalmas pelyhekben sűrűn hullott a hó; s lassan-lassan befedezte fehér, tömött fagyolával a földet, az alvó növényeket és a fák lehullt szinezvett lombját.

A nyüzsgő élet merőben ki van már halva; a rovarok aludni mentek; nincsen a mi a kellemes zsongás-bongást előidézzé.

A bogarak, legyek, poloskák, méhek, tücskök, sáskák, szalakötők, pillangók vagy mint lárvák, vagy mint egészen kifejlett alakok, megvonták magukat, ki a merre lehetett: a földre, fába, kövek alá, mohok közé, ereszkbe, pinczékbe stb.; s rejtkehelybe meghuzódva dermetten aluszszat fél álmat mindenk. A melyik el nem rejté magát: azt halva találja a bökvetkezett tél, vagy hidegével megöli.

Hatalmas pelyhekben hullott sűrűn a hó, s nemcsak a földet, hanem kalapomat s vállamat, sőt bajuszomat, szakállamat, szemöldömeim is megszállották ezen fehér lepékű a mord télnek, midőn egy decemberi napon a gyümölcsösbe kísértélék. Élandalodva gondoltam a mély csendre és a nyári népségeknek hiányzására, midőn egy kis lepke voná magára figyelmemet.

Igen egy kis lepke, mely inadozó repüléssel, elhagyta egy jegenyefát, átalszállott egy alig másfél ölnyi távra eső almafára.

Ez a fagylepe, melyet a tudomány *acidalia brunata* néven jelelt meg.

Oda szállt a fa derekának alsóbb részére. Oda léptem lassan én is, odahajoltam. — hadd lássam a természetnek e motha gyermekét, melynek élte legszebb része a zord napokra esik. Szárnyaival

repsve forgott szegény jobbra-balra. Teste alig volt 4 vonal hosszú és igen gyöngéd alkatu. Pizkos, barnás szürke első szárnyain finom, gyöngéd szalagocskák hullámzottak, melyek közül az első és második tisztán kivehető, mert határozottan

sötétebb, — a többi szalag csak elmosódva, halványan, alig kivehető. Hátsó szárnyai világosbak az előszárnyaknál s a testnél. Az egész oly gyöngé, hogy egy jóforma fuvintást nem állana ki sérülés nélkül.

Repsve, rajongva jött, ment a fa kérgecs hánján. Menyasszonyát kereste. Meg is találta. Ott várta az őt, megrövidített szárnyaival reszketősen peregette. A nő kisebb, mint a hím. Szárnyai nincsenek kinőve, úgy ho, rövid szárnyardarványai vannak inkább, mint teljes szárnyai. Színe mocsos sötét.

Párzás után a csonki szárnyu nő földüldött a fa derekán, lassanként haladt a száraz ágak között tovább, fenébb, mindig repsve, mindig mozgatva szárnyaival — míg végül egy vékonyabb ágra jutva, elvesztém szemem elől. — Azután a hím után néztem. Nem volt már a fán, a fa tövére kaptam meg, él-t a földön, mox lufatlanul hevert a havon.

A hó szállongott s a lófuttat finom fehér galyaival eltemette fehér sírba, — amazt meg hagyta tovább menni, fölfelé a fán.

Gondolatokba merülve tértem haza. A jelenet megírtatott.

Ha téli időben két-három napig barátságosan süt a nap: megjelennek kis sergőkkel a téli szunyogok (*Trypocera hyemalis* Deg.) s a nap melegen vidáman járják táncukat; enyhébb februáriusi, vagy még januáriusi napugáron megjelenik egy-egy tarka szárnyu pillangó is (mint a Vanesák némely speciei) s jókedvűleg szálldogál, mintha mondanák: mégis tavaszunk kell lenni, még sem földünk a télből. De zord időben, midőn a nap is a fellegek mögé rejté magát, midőn hóttal csillog a hegy és völgy, midőn lombtaln a fa és a patak meg van fagyva: csak a fagylepe lehet olyan pártütő, hogy magát mutatni merje.

Utolsó lepkeje az évnek! mennyi előkészületi idő kell arra, hogy elérje, szegény, a szárnyasulást korát! Márczius-apriltól decemberig mennyit kell — mint hernyónak — másznia, hideget, meleget, rekk-nőséget, esőt, szelet és harmatot kiállania, s mindezt azért, hogy végül pillangó lehessen egy napig, — pillangó lehessen addig, míg szeretet, s azután rövid életet bevégezze; — hogy pillangó lehessen addig, míg maradékairól gondoskodott, s aztán az ág legmígash csucsáról aláesék a sírba!

Mert a fagylepeének ez a sorsa. Majdnem nyolcz hónapot tölt az ágon vagy földben mint hernyó és báb; s ezidő elteltevel lesz belőle lepke egy napra.

Elmélázva gondoltam még azután sokáig a fagylepeére. . . . Azonban ez a dolognak csak költészeti oldala volt, a mely első tekintetre nem engedé, hogy annak prózai, gazdasági oldalára is egy futó pillantást vessek.

Sajnálkozásom a lepkek sorsa fellett megszünt; száználma a gyümölcsfák felé fordult.

A fagylepe halálos ellensége gyümölcsfáinknak: banni kezdém, hogy miért nem öltem meg a fára tőrekvő nő-lepét.

A párzás után ezer lepkek petéiket az ágak legmagas csúcsain a rügyek közelében szokták lerakni. Mihelyt a tavasz első melegelőt életre szólítottak a fartygek, s fejlődésének indulnak, ugyanazon melegelőt felébrednek s kikelnek a tojásokból a hernyók is. Az első napokban szinök halvány szürke. Az első vedlés után világos sárgák vagy halványzöld öltözetet kapnak, hátukon alig észrevehető fehérés vonalkákkal. Fejük fekete, s felül, a nyakon hasonló színű folt van a fej megott. A második vedlés zöldbe szint ad a fej megott. A harmadik vedlés után a szinök feketé, s a hátan levő fehér vonalkákat feltünőbbé teszi. Az utolsó vedlés után sárgás halvány zöld szinűek lesznek; ekkor hosszúságuk egy hüvelyknynyi; növéskük elérte a tetőpontot: hátukon két sárgás fehér vonal húzódik hosszában; ezek között párhuzamosan fut egy harmadik sötét szinű. Alól párhuzamos pontok észrevehetőek: a lég-lyukacsok, melyeken az állat lélelzik. Szineikben azon-

ban nagyon változó; vannak sötétzöldek, barnák, sárgás-zöldek, hátukon fehér vagy zöldes szalagocskákkal. S minthogy nemcsak szinben, de nagyságra nézve is változó: igen könnyen összetéveszthetők, más ezekhez hasonló hernyókkal.

Ha tavasszal a fák rügyei hasadozni kezdenek, az életre kelt fagylepe-hernyók beásák magukat a levelékközé, s azokat tövön vagy fenébb elrázzák. Később is, midőn a lombok már kifejlődtek, mindig azok közé rejtgetetik magukat. Ha el akarják hagyni tanyájukat, selyem szalát bocsátanak szájkükből, s ezen függve ereszkít alá magukat egy, sőt másfél ölnyi mélységre is.

Száraz tavaszokon roppant nagy számmal jelennek meg gyümölcsfáinkon s vadfákon is, és letarolván azoknak lombjait, rendkívül nagy károkat idéznek elő.

A szunyogok — melyekről azt hisszük, hogy csak minket támadnak meg, — erős csipőseikkel ezen hernyókat is boszantják, sőt ha egy hernyóra több ily vendég is száll, meg is ölik. A kellemetlen vendégek ellen azzal védi a megtámadt magát, hogy testéből valami zöldes nedvet fecskendez ki. Ez a fogadtatás a zimmgő szunyogot meglehetősen kényseríti.

Ha a hernyó kifejlődött — ez június és július hónapokra esik — finom szálán aláereszté magát a földre; beásá magat, s ott tojásdadszerű házacskát készítve magának, *bábbá* változik. A báb állapotból október, november vagy december hónapban ébred föl mint pillangó. A nő, minthogy szárnyaival fejletlenek, rövidek: fölmászik hosszú lábaival a fák törzskére, s ott várja be az ingadozó repülésé hímét. A lepék repülése főent novemberre esik; s csak a kiválóbb, különösebb jelenetek közé tartozik, hogy a fagyos decemberben havazó nappal on mutakozzék.

Pusztitása mindenkinék, ki a gyü nölesészetet szereti, érdekében áll.

A következő módon lehet legezélszerűbben irtani:

Juniustól — szeptemberig a fák tövét körül ásák egy lábnyi mélyre, s e kiásott földet először szétlapodják jó apróra, aztán a fátővére vízszintőlve ismét keményen oda verik, tapolják, s meg is öntözik, hogy a földnek e része megke-ményedjék, s ezáltal lehetlenné tegye a bábuk kijövetelét.

Ennél még jobb: októberben, novemberben s még később is a fák törzskére kátrányt alkalmazni: még pedig, a kátrányt vagy zsírral, vagy lenmag olajjal összekeverni, hogy ragadósággá állandó legyen; ezen keveréket 2—3 hüvelyk széles szövetre, vagy papírra kenjük. Az így bekent papírt vagy szövetet rá kötjük a fára mint egy gyűrűt: a papírnak tehát oly hosszúnak kell lenni, hogy a fátörzset egészen körülövezhesse. A földből kikelt lepkek, midőn föl akarnak menni, a keverékbe ragadnak s oda vesznek: a szaporodás lehetsége meg van semmisítve.

Végül ajánlható: februárban és márczius elején az alantabb levő ágakat, melyeken észre vesszük a kis *világos zöld tojásokat* a rügyek közelében, letörölni és elégetni. K. J.

Az 1763-dik évi komáromi föld-rengés.

(Szigeti György egyszerű tudósítása.)

Már valahára elérkeztem Ponsoha a. d. 29 júni, de bizonyos kénytelen s kelletlen. Ugy határozottam vala meg magamban, hogy míg passzualis levelünk kiadódnék, valamely városban megnyomulnék, hogy annyival inkább — minthogy kevés a pénzem — megmenteném magamat a nagyobb kóltóstól. Melyre nézve mentem Komáromba, és ottan el is töltöttem három napokat békével, de tovább hogy ottan lennék, lehetetlen dolog vala, mert az Úr Istennek rettenetes és házánknak talán példa nélkül való itéletének ostora, a földindulás reánk jöve, és onnan kikergette. Elsőben kezdődött die 28 junii reggeli öt óra előtt három fertálylyal, de az kevés vagy semmi kárt nem okozott, mivel csak gyöngédeden rázta meg az épületeket, hanem másodszor öt-hat óra között oly nagy erővel jött, hogy az egész várost meglibo-ritotta. A legjelesebb a legmagasabb épületeket vagy egészen lerontotta, vagy ketté hasított. Nevezetesen volt ebben a városban a jésuiták részéről való Szent Andrási temploma, két magas toronyával, anyira hogy én ahhoz hasonló még Magyarországra sehol nem láthattam: de az, a jésuiták residenciájok-al, más három templo-

1239 (5-6)

Peterlongo János

tirolai fegyvergyáros Innsbruckban

ajánlja dús választékban:

Finom Lefauchaux dupla-puskáit	36—150 ftig.
Lancaster dupla-puskáit	70—120 „
Drót-csővű puskáit	20— „
Vas dupla-puskáit	3—18 „
Revolvereket	7—30 „

Részletes árjegyzékek ingyért.

Nyolczadik kiadás
(magyar nyelven negyedik).

A nemi élet titkai s veszélyei.

Értekezések a nemzés és nemi betegségekről, az utóbbiak óv- és gyógy-módjairól. 1151 (4—12)

Függelékkel a bujakeri ragályzásról és Dr. Rodet, lyoni orvos

ragályelleni legbiztosabb óvszeréről.

a férfi és női ivarszerek bonczani ábrával.

Ára: 1 uforint.

Postán megküldve 10 krral több; utánvéttel 40 krral több.

Megrendelhető szerzőtől következő czim alatt:

Dr. Elber V. P.
Pesten, József-utca 66-ik számú saját házában.

Szepes-kárpáti

növény-kivonat

Dr. Fáykiss K.-tól Késmárkon, tüdő- és mellbetegek számára.

A szepesi Kárpát-hegység Flórjából a legodonosabban gyűjtött és kitünő alkalmas növényekből készítve, mint jeles hatású és a legjobb eredményektől kísért szer köhögés, rekedtség, a nyelő- és légző-szerveknél hurutos ingerelést, görcsös, ideges, fullasztó köhögési rohamoknál, szűkmellűség, oldalnyalás, időszaki tüdő-hurtnál, a tüdő-betegek gyöngítő izzadásiánál; sőt a táp-működés nedveinek halmozódása által előidézett betegségeknél, ugyisint gyomor- és a test általános elgyöngülését is.

Hasonló hatással bírnak a dr. Fáykiss-féle kárpáti növény-thea és a szepes-kárpáti növény-cukorkák. Árak: 1 üveg kivonat 75 kr.; 1 csomag tea 25 kr.; 1 doboz cukorka 35 kr.

E czikk megrendelhető magánál a készítőnél Fáykiss József gyógyszerésznél Késmárkon (Felső-Magyarország). Pesten: Török József gyógyszerésztárban, király-utca 7. sz., Thallmayer A. és társánál és Kochmeister Frigyesnél. 1229 (6-10)

Egri legjobb szőlőveszszók.

1000 két éves töves kék kadarka	12 forint. oszt. ért.
1000 két éves töves fehér francos	15 „ „ „
1000 sima	6 „ „ „
1000 „ kék kadarka	4 „ „ „
100 koránérő kék Opotó	1 „ „ „
100 különféle asztali csemege fajok	2 „ „ „

Rendelvényeket vagy egyenesen, vagy Liedemann J. S. Frigyes nagykereskedő hához Pesten kérem czimezni. Megrendeléseknél 30%-től mint előleg beküldendő. Különösen megjegyzendő, hogy a küldemény gyorsáru (Eilgut)-ként vagy csak közönségesen eszközöltessék. Vasút-állomás Füzes-Abony.

Eger, február 1-jén 1872.

Sir Antal,
szőlőbirtokos.

1238 (2-7)

Dr. Pattison köszvényvattája,

a legjobbnak elismert gyógyszer a köszvény és csúszk minden nemi ellen, u. m.: arcz-, mell-, torok- és fogfájdalmak; továbbá fej-, kéz- és térdköszvény, tagszagatás, hatgerincz és ágyék stb. fájdalmak ellen. — Egy csomag ára 70 kr., félcsomagé 40 kr., és kapható Pesten: Török József gyógyszerésznél, király-utca 7-dik sz. alatt; Aradon: Bokor Antal gyógyszerész; Pozsonyban: Henrici F. gyógyszerész uraknál.

Fris vetőmagvak.

Kipróbált csiraképes magyar- és francia luczerna, stájer löhere és réfi here, török baltaczim (Esparsette), cukor- és burgundi répamag, angol, francia és belföldi perje, és más takarmányfűmagvak, friss kerti vetemény, virág, gyümölcs és erdei fűmagvak; továbbá honi és francia szőlőveszszók és tövek, disz és nemes gyümölcsfák, bokrok, élő dísznövények minden nemesebb fajai, szabadüzítésekhez, üvegházakba és szabadba való.

Továbbá a legújabb divatba jött szőnyeg (Teppich) a kertészethez kívánatos növények és magvak kiválóan olcsón szállítanak.

Szives figyelmébe ajánljuk még a nagyérdemű közönségnek kitünő fajú dohány-magvakat, különösen a párisi világlágitáson két eredm. jutalmazott ungh. muskátolya dohány-magvat, adagját 50 krajczárért.

Több hazai és külföldi jeles bortermelők borai lévén nálunk raktározva, ezek valódiáságért kezeséget vállalunk.

Ajánljuk végre kitünő rhum és tea-készletünk, ugy francia és belföldi liköröket, legillendőbb árakon.

Mag-árjegyzéket felszólításra bérmentve küldünk.

Tisztelettel

„Az első magyar kertészgazdászati ügynökség.”

József-tér, 12-ik szám.

1251 (2-3)

Kir. szabadalm.

AZIENDA ASSICURATRICE

Triesztben,

az osztrák-magyar bir. legidősb biztosítási intézete, fenáll az 1822-dik év óta

jótállási tőke nyolczmillió ft.,

teljesít mindennemű biztosításokat

a) tűzkar ellen: épületekre, ingóságokra, gyárakra, mindennemű készletekre gabna- és takarmány-kazalokra;

b) légkar ellen: a biztosított összeg teljes megtérítése mellett a kár becsülése után;

c) az ember életére: minden gondolható módozatok és előnyös csoportosítások szerint, u. m.: halálzási biztosítások, mely szerint a biztosított tőke, a biztosítottnak bármikor bekövetkező halála után kifizetetik. **Kölcsönös biztosítások** — közönségesen férj és nő között — miután a biztosított tőke, az egyik vagy másik résznek bármikor bekövetkező halálakor a túlélőnek azonnal kifizetetik; gyermek-kihazasítások, valamint gyermekek és az aggkor javára történő biztosítások és életjáradékok;

d) kölcsönös túlélesi egyesületekre;

e) balesetek ellen, melyek az ember testét és életét érhetik.

Az azienda jutalék-díjai 50 éves üzleti tapasztalaton alapulnak, és az esetleges veszélyeknek megfelelőleg a legolcsóbban állapítottak meg, oly módon, hogy oly tárgyak, melyek semmi vagy csak igen csekély mérvben vannak tűzveszélyeknek kitéve, külön rovat alá esnek és vétetnek tekintetbe; ezenkívül nagyobb mezei gazdák és birtokosok különös kedvezményben részesülnek.

Az életbiztosítási díjak eleitől fogva, a biztosító-felek kora szerint 5-6 százalékkal olcsóbbak voltak, mint bármely más társulatnál.

Előforduló károk haladéktalanul liquidáltak és azonnal kifizetettek.

Másnemű tudósításokat az „Azienda” minden nagyobb helységben létező ügynökségei adnak. Oly helyeken, hol az Azienda ügynökségeikkel még nem bírnak, szinte szerveztetni fognak azok is, ezek elnyerésére ösztönző ajánlatok az Azienda magyarországi képviselőségéhez Pestre irányandók. 1246 (2-5)

Huile balsamique (balsamos-olaj),

jónak tapasztalt a legnagyobb tekintélyek által számtalan bizonyítványokkal igazolt szer a fül-féreg-rákfené ellen, vadász és vizslakutyáknál.

1 üveg ára 2 ft. 25 kr. a. é.

Life preservers, Pills for dogs. (kutya-lapdacskok.)

Egy hírneves angol állatorvos által 30 éven át használt kutya-lapdacskok nemesek előmozdítják a fül-rákfené gyorsabb gyógyulását, — hanem megóvják, a kutyákat minden máségyéb betegségektől, u. m. nehézkór, vidatáncz, köszvény-s rüh-től, az eb-düh ellen pedig a legnagyobb sikerrel használható. 1185 (6-6)

Egy skatulya ára 1 ft. 10 kr.

Bérmentes levelek által megrendelhető: Bittner Gyula gyógyszerésznél Gloggnitzban.

Kovácsolt, hatóságilag megvizsgált

tized-mérlegek,

négyszögletűek (8 évi jótállás mellett).

Horderó:	1	2	3	5	10	15	20	25	30	40	50	mássa.
Ára:	18	21	25	35	45	55	70	80	90	100	110	forint.

Sulyegyen-mérlegek (5 évi jótállás mellett).

Horderó:	1	2	4	10	20	30	40	50	60	70	80	font.
Ára:	5	6	7.50	12	15	18	20	22	25	27.50	30	forint.

Barom-mérlegek vas-korlással és sulyokkal (10 évi jótállás mellett).

Horderó:	15	20	25	30	40	50	mássa.
Ára:	150	170	200	230	300	350	forint.

Híd-mérlegek (10 évi jótállás mellett).

Horderó:	50	60	70	80	100	120	150	200	300	500	mássa.
Ára:	350	400	450	500	550	600	650	750	900	1200	forint.

Továbbá minden más mérlegek és sulyok. Megrendelések, a pénzösszeg beküldése vagy utánvét mellett azonnal foganatosítottak: 1202 (12-50)

Bugányi L. és társa,

mérleg- és suly-gyárosok Bécsben.

Raktár: Stadt, Singerstrasse 10-dik szám.

Gyár: Margarethen, Griesgasse 26-dik szám Bécsben.

9-ik szám. Tizenkilencedik évfolyam.

Pest, márczius 3-án 1872.

Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 frt. — Fél évre 5 frt.

Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 frt. Fél évre 3 frt. — Csupán Politikai Ujdonságok: Egész évre 5 frt. — Fél évre 2 frt. 50 kr.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokk: Egy négyzet használt petit sor, vagy annak helye, egyszeri igtatásnál 10 krajczárba; háromszori vagy többszöri igtatásnál csak 7 krajczárba számítatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad Bécsben: Oppelk Alajos, Wollzeile Nr. 22. és Haasenstein és Vogler, Wollzeile Nr. 9. — Bélyeg-díj, külön minden igtatás után 30 krajczár.

Büchner Lajos.

Darwin, Vogt, Büchner oly nevek, melyek a tudományok fejlődése történetében határozottan helyet követelnek maguknak. Legyen igazság vagy tévedés tanak összege vagy egyes részei, az eszmék oly áramlatát indították meg, vagy folytatják s irányozzák, mely mulhatatlan nyomokat hagy a tudományok fejlődésében, s előbb viszi, vagy közvetve előbbvitelüket eszközli. Az ő tanak századokon át kétségbe nem vont tanokkal ellenkeznek homlokegyenest; olyanokkal, melyekben a tudomány a hit s a kijelentés álláspontját fogadta vala el, melyről ők most elvonni törekednek. Egyik a fajok — s köztök az ember — közvetlen s különvált teremtésének tana vagy hite ellenében: a fajkeletkezést fokozatos fejlődés alakjában mutatja föl, s az Ádámot egyszerre maga képeire teremtő isteni szó helyébe millió évek fokozatos, lassan átalakító munkáját helyezi. A másik az ember test és lélek közt eddig általánosan fölvetett viszony, magának e léleknek önálló egyéni léte, általában a szellem és az anyag fogalmi, s más hasonló, végelemzésben az erkölcsi léte nézve is döntő hatású dolgok és fogalmak körül ostromolja az eddigi megállapodásokat s igyekszik a közhitet megrendíteni.

De nem egy általános hit ellen kelt-e ki Galilei, s tanáért, hogy a föld mozog, nem kellett-e lánczokat is szenvednie, mig ma annak igazságáról többé senki sem kételkedik? Nem a közönséges felfogás és hit ellenkező szeleivel szemben indította-e meg hajóját Kolumbus — midőn mindenki gúnykaczaja közt Amerikát fölfedezni ment? Ők a közhitet ellen harczoltak s az igazság erejével győztek.

A kérdés nem is az: a tudomány ez vagy ama tétele összefér-e a közhittel vagy nem? A kérdés csak az: igaz-e vagy nem? S az igazság kiderítésére és megállapítására minden

BUCHNER LAJOS.

ujabb materialismusk, melynek egyik apostola Vogt Károly pár évvel ezelőtt hazánkat is fölkereste s fővárosunkban is tartott felolvasásokat*), másik apostola pedig ben kezdődik irodalmi működése is a „Neue deutsche Zeitung“ mellett, a melyet azonban a győzelmes reakció megbuktatott. Büchner ekkor egy hosszabb utat tett Würzburgba s Bécsbe, a hol különösen Virchow előadásai igen hatottak reá. 1850-ben György

*) Arczképét és életrajzát lásd a „V. U.“ 1869-diki évfolyam 38. számában.